HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ומודה רב הונא בריה דרב יהושע. אע"ג דאמר [כא:] בר מתא אבר מתא אמריתי מני מעכב מלהביא כאן ומכור מודה הוא ברוכלין מוכרי בשמים המחזירין בעיירות להביא בשמים לנשים להתקשט בהן דלא מצו לעכב עלייהו רוכלי העיר: **לאהדורי.** לחזר ולסבב במבואות העיר ובבתים על כל הרוצה לקנות ואחרי כן ישוב לעירו: **ואי לורבא מרבנן הוא.** דטריד בגירסא ולא אורחיה לאהדורי אפי' לאקבועי נמי: **דלא בהלכתא.** אלא לפיס משומת הדין: **דיקולאי.** מוכרי סליס ויש אומרים מוכרי יורות: **ונעלמא דזבנן.** יומא דשוקא הוה והרבה באין ממקום אחר לקנות מן השוק לפיכך אין בני העיר מעכבין גם על המוכרים להביא אומנותם ומכור לנקבלים לשוק: **עמורא.** מוכרי למר: **איה לן אשראי במתא.** מכרנו באמנה ולריכים אנו לשהות כאן עד שנגבה חובות שלנו ואם אין אנו מוכרין סחורותינו במה נתפרנס: **עד דעקריהו.** שתעקרו חובותיכם מן הלוקחים מכם באשראי: **נקיט ליה שוקא.** הכרז אלא ימכור איש בעיר גרוגרות אלא הוא: **אהי ליה בקנקניה.** הריח לו בקנקנו אם יין הוא אם חומץ כלומר בדקהו בהלכות אם תלמיד חכם הוא אם לאו. ריח היין כשמריחין אותו אם טוב הוא קרי אהי כדאמרינן בת תיהא במסכת ע"ז (דף סו:) וכן בכתובות (דף קה.) קרינא הוא אהי באמברא דאמרא: **לפיפה מצרית.** סל גליס של ערבה: **מהו.** מי חשוב כמעובל והוה ליה ככלי גליס ואין מקבל טומאה עוד: **א"ל.** רב דימי לרב אדא: **מר ניהו רבא.** אתה הוא רבא לפי שאמע על רבא שהוא גדול העיר וסבור שהוא זה: **טפח ליה בסנדליה.** הכהו על סנדלו במקל דרך שחוק כשם שמכין למי שאינו חשוב: **דלא שייה.** אלא נמנע מלהפליג: **לאוניתא.** אונאת בושתו: **דמלכא דאדום.** אע"פ שהוא אדומי[ט]: **על שרפו.** מחמת בזיון: **דאמר להו לרבנן אדמגרמיהו גרמי בי אביי.** שהיה רגיל לומר לתלמידים עד שאתם הולכים אצל אבי לגרס עצמות כלומר ללמוד אצל לשובע: **הו אלנו הו.** בואו ולמדו הלכות להובות מרווחות אצל רבא: **שמעיה דרבא.** שלוחו לקנות בשר: **ריש גלה.** דורש בדברים בשבחות: **דלא הוו בסיומא.** יש אומרים שלא היו בעלה כשנעשה רב נחמן ריש כלה ויש אומרים דלא הוו בסיומא דפירקא דרבא דדרש בשבת הרגל הלכות האמורות בפרק אחרון של בכורות: **שמעשה דמעשר בהמה.** בפרק אחרון דבכורות ורבא אמריהו בסופא דפירקא: **אמו רבנן.** תלמידי הישיבה הבאים לשמוע: **נטרנא ערסיה דרב אדא.** אני מלפה כאן שיביאו את מטת רב אדא שמת: **מתני' לא יסמוך לכותל חבירו כותל אחר אלא אם כן כו'.** מפרש בגמ': **והחלונות.** מי שהיו לו חלונות פתוחים לאחר חבירו והוחזק בדבר זה שלא שנים ובא בעל האחר לבנות שם כותל צריך לשער ד' אמות: **בין מלמעלן.** אם בא להגביה יגביה כותלו ד' אמות מן החלונות: **בין מלמטן.** אם בא לבנותו נמוך צריך להשפילו מן החלונות ד' אמות וטעמא מפרש בגמ' [ע"ב]: **בין מכנגדן.** צריך להרחיקו מהן ד' אמות: **גמ'** דנפל דהוה מעיקרא היכי סמיך בקרוב מד' אמות: אמר רב יהודה. הכי תריץ מתני' הבא לסמוך תחלה לא יסמוך לכותל וכו': שלו ב' אמות אחרות. **סט.** ה. שאין זה נקרא מזיק, אלא מונע טוב מבעליו בעלמא הוא, וכל אימת דליכא כותל אחר אין כאן בעלים. למנ"ן.

קנאת סופרים תרבה חכמה. ולא גרסי' כמו שיש בספרים דאמר מר עזרא תקון להם לישראל שיהו מושיבין סופר בכל סופר דהא לא חשיב ליה במרובה (ב"ק דף פב.) גבי עשר תקנות שתיקן: **מעלמא** אתו ולעלמא ליזבנן. מכאן משמע דבישוקא היה מותר להלוות לבני אדם הבאים ממקומות אם לשוק לנכרים דאתו מעלמא אבל לבני המקום לא ודוקא בשוקא אבל לאהדורי: **אמר** ליה רבא לרב אדא בר אבא.

כן גריס רבינו חננאל ולא גרסי' בר אהבה דאותו היה בימי רבי כדאמרינן בקדושין (דף עב: ושם)[ז] היום יש רב אדא בר אהבה בחיקו של אברהם אבינו: **פיל שבלע כפיפה מצרית.** כפ' ר' ישמעאל (מנחות דף סט. ושם ד"ה פיל) איתא להך בעיא דהכא ומסיק התם למאי אי למבטל טומאתו תניא כל הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה ואין עולין מטומאה אלא בשינוי מעשה וקאמר לא צריכא דבלע הוצין ועבדינהו כפיפה אי הוי עיכול והוי כבלי גליס או לא והכא בלע הוצין[א] בעא מיניה דאי כפיפה שלימה אמאי לא הוה בידיה מתני' היא[ב] וקשיא לר"ת א"כ אמאי לא נקיטו ליה שוקא הא בעיא זו לא איפשיטא התם וי"ל דמ"מ הוה ליה לאיתויי הכי ראיות דמייתי התם ודחי להו: **אנא** ענישתיה. כל אחד מהן היה מתאונן שעל ידו מת רב אדא משום דאמרינן בשבת בפ' שואל (דף קמט:) כל מי שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה שנאמר (משלי יז) גם ענוש לצדיק לא טוב אלא רע וכתיב (תהלים ה) לא יגורך רע. ר"י: **וקמא** היכי סמיך. ס"ד דנפל אחילי שכן משמע הלשון דקתני מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו ומשני רב יהודה הכי קאמר הכא לסמוך כו' ומתני' הכי פירוש מי שהיה גבול כותלו סמוך לכותל חבירו ורבא פריך דכותל קתני ולא גבול וא"ת לרבא דאמר בריש פירקין דאסור לסמוך[ג] קמא היכי סמך[ד] ואפילו לפי' ר"ת דאמסקנא שרי רבא לכולהו לסמוך לגד מבור מ"מ[ה] אמאי לא פריך מהכא דהוי ויש"ל דלא אסר ממשרה ורק דהוי קיפא וי"ל דלא אסר רבא לסמוך אלא מילתא דמגופיה אתי היזק אבל הכא הכותל אינו מזיק כלום אלא שגורם[ה] למעט הדוושא: אלא

[ז]קנאת סופרים תרבה חכמה אמר רב נחמן בר יצחק ומודה רב הונא בריה דרב יהושע [א]ברוכלין המחזירין בעיירות דלא מצי מעכב [ב]דאמר מר [ג]עזרא תקן להן לישראל שיהו רוכלין מחזירין בעיירות כדי שיהו תכשיטין מצויין לבנות ישראל [ד]והני מילי לאהדורי אבל לאקבועי לא [ה]ואי צורבא מרבנן הוא אפילו לאקבועי נמי כי הא דרבא שרא להו לר' יאשיה ולרב עובדיה לאקבועי דלא בהלכתא מאי טעמא כיון דרבנן נינהו אתו לטרדו מגירסייהו הנהו דיקולאי דאייתו דיקלאי לבבל אתו בני מתא קא מעכבי עלויהו אתו לקמיה דרבינא אמר להו [ה]מעלמא אתו ולעלמא ליזבנו [ו]והני מילי ביומא דשוקא אבל בלא יומא דשוקא לא וביומא דשוקא נמי לא אמרינן [ז]אלא לזבוני בשוקא אבל לאהדורי [ח] לא הנהו עמוראי דאייתו עמרא לפום נהרא אתו בני מתא קא מעכבי עלויהו אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו דינא הוא דמעכבי עלייכו אמרו ליה אית לן אשראי [ט] אמר להו [י]זילו זבנו שיעור חיותייכו עד דעקריתו אשראי דידכו ואזליתו רב דימי מנהרדעא אייתי גרוגרות בספינה א"ל ריש גלותא לרבא פוק חזי אי צורבא מרבנן הוא נקיט ליה שוקא א"ל רבא לרב אדא בר אבא פוק תהי ליה בקנקניה נפק [אזל] בעא מיניה [כ]פיל שבלע כפיפה מצרית והקיאה דרך בית הרעי מהו לא הוה בידיה א"ל מר ניהו רבא [כ]טפח ליה בסנדליה א"ל בין דידי לרבא איכא טובא מיהו על כרחך אנא רבך ורבא רבה דרבך לא נקטו ליה שוקא פסיד גרוגרות דידיה אתא לקמיה דרב יוסף א"ל חזי מר מאי עבדו לי א"ל מאן דלא שהייה לאוניתא דמלכא דאדום לא נשהייה לאוניתיך דכתיב [א]כה אמר ה' על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על שרפו עצמות מלך אדום [כ]לסיד נח נפשיה דרב אדא בר אבא רב יוסף אמר אנא ענישתיה דאנא לטייתיה רב דימי מנהרדעא אמר אנא ענישתיה דאפסיד גרוגרות דידי אביי אמר אנא ענישתיה דאמר להו לרבנן [ו]אדמגרמיתו גרמי בי אביי תו אכלו בישרא [שמינא] בי רבא ורבא אמר אנא ענישתיה [דכי הוה אזיל לבי טבחא למשקל אומצא] אמר להו לטבחי אנא שקילנא בישרא מיקמי שמעיה דרבא דאנא עדיפנא מיניה רב נחמן בר יצחק אמר אנא ענישתיה דרב נחמן בר יצחק ריש כלה הוה כל יומא מיקמי דניעול לכלה מרהיט בהדיה רב אדא בר אבא לשמעתיה והדר עייל לכלה ההוא יומא נקטוה רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע לרב אדא בר אבא משום דלא הוו בסיומא אמרו ליה אימא לן הני שמעתתא דמעשר בהמה היכי אמרינהו רבא אמר להו הכי אמר רבא והכי אמר רבא אדהכי נגה ליה [לרב נחמן בר יצחק] [ז](ולא אתי רב אדא בר אבא) אמרו ליה רבנן לרב נחמן בר יצחק קום דנגה לן למה יתיב מר אמר להו יתיבנא וקא [ג] מנטרא לערסיה דרב אדא בר אבא אדהכי נפק קלא דנח נפשיה דרב אדא בר אבא ומסתברא דרב נחמן בר יצחק ענשיה: **מתני'** [ד]מי שהיה כותלו סמוך לכותל חבירו לא יסמוך לו כותל אחר אא"כ הרחיק ממנו ארבע אמות [ה]החלונות בין מלמעלן בין מלמטן בין כנגדן ארבע אמות: **גמ'** וקמא היכי סמיך אמר רב יהודה הכי קאמר הבא הנא

מסורת הש"ם

ז) [לעיל כא.], ט) ב"ק פב:, ג) מנחות סט., ד) [מו"ק כה. ב"ק לב:], ה) [ל"ל לשיד], ו) [ל"ל אדמגרסיתו. ערוך ערך גרם ג'], ז) [רש"ל מ"ז וגרס רנב"י אתו רבנן א"ל לרב בס"ד], ח) [לעיל ב:], ט) בס"ח: גוו, י) [ע"ז ד"ה היום וכרש"י שם וע"ע תוס' תענית כ: ד"ה ג"ל],

תורה אור השלם

1 כה אמר יי על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו על שרפו עצמות מלך אדום לשיד:
עמוס ב א

גליון הש"ם

תוס' ד"ה וקמא כו' אמאי לא פריך מהכא. קשה לי על קושייתם הא מהכא לא היה לריא לסמוך ולהזהר מכל שיורי לבעל ולהוסיף דגם לרבנן דר"י מותר לסמוך לרבא דהא כמו דמשגיח על אילן קדם לבור דמיירי בלוקח ה"נ י"ל הכא דמיירי בלוקח המקוה שאלא כותל חבירו. גם תמוה לי במה דנקטו קושייתם רק לפ"ד דלעיל הא מבואר בסוגיא דחכלל דלמסקנא מה דקתני ר"י מתיר בחכלל הייגו דאמר לדבריהם דרבנן התינח מצרה וירק אבל חכלל יהיה מותר לסמוך אף דבעל דבורים סמך בהיתר מ"מ יין דקנא עשה אלא כהונן ומזיק לחכלל מותר זה להעמיד אלנו חכלנו בלי הסתקה כיון דבעל דבורים מזיק גם אותו. ועלה אמרינן לעיל לרבנן הייגו דרבנן לא היה להם לאתוי על סברא זו ומשני דס"ל דדבורים לא מזקי לחכלל עי"ש היטב. א"כ הכא בדוחשא דשייכם מזיקים זה לזה מה בכך שהאמשון שמעיד כותלו תחלה מ"מ יהא השני מותר לסמוך כותלו דאמר לו כמו שכותלי מזיק אותך כן כותלך מזיק אותי וביותר זה לא יתורך גם בחיבולם דדוחשא לא הוי מזיק ממש דמ"מ יאמר השני מה שאני מזיקך בדוחשא כמו כן אתה מזיקני בדוחשא. ויהיה בהכרח לאותקמי הכא בלוקח דהכחלתן לא עשה אפילו קצת שלא כהונן בזה השני צריך ליתן כל הרחקה כמ"ש תוס' בסוגיא דחכלל ופע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אצל להאדורי במתא לא: (ב) שם אית לן אשראי במתא אמר: (ג) שם וקא נטרנא לערסיה:

מוסף רש"י

כפיפה. קופה, מצרית. מלורי דקל (מנחות שם). טפח ליה בסנדליה. הכהו על סנדלו, ל"א נעבע בסנדלו (ב"ק לב: וכעי"ז מו"ק כה.). החלונות. אחד מבני השותפין הבונה כותל בתוך כנגד חלונותיו של חבירו, בין מלמעלן. אם הכותל גבוה יותר מן החלונות צריך להגביה למעלה מהן ד' אמות, כדי שלא יעמוד על עופי כותלו וירלה, בין מלמטן. אם הכותל נמוך מן החלונות צריך להשפילו מהן ד"א כדי שלא יעמוד על עופי כותלו וירלה, בין מכנגדן. צריך להרחיק את הכותל מן החלונות ד"א כדי שלא יפגיל (לעיל ב:).

מוסף תוספות

א. ועבד להו כפיפה. תוס' מנחות סט. ב. דאין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה. **סט.** ג. אלא מרחיק בורו ג"ט ואם יעשה חברו למחר בור בתוך שדהו ירחיק ג"ט אחרים. רמינו יוסף. ד. היה לו לכנוס בתוך שלו ב' אמות ולכשיבנה חברו מחר הכותל סמוך לו יכנוס לתוך שלו ב' אמות אחרות. **סט.** ה. שאין זה נקרא מזיק, אלא מונע טוב מבעליו בעלמא הוא, וכל אימת דליכא כותל אחר אין כאן בעלים. למנ"ן.

עין משפט נר מצוה

מח א ב ג ד מיי' פ"ו מהל' שכנים הל' ט סמג עשין פד טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף ו:
מט ה ו ז ח מיי' שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ז:
נ ט מיי' פ"ט שם הל' ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף יב:
נא י מיי' שם פ"ז הל' א ב ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קנד (סעיף ג וסעיף כב) [סעיף כא]:

רבינו גרשום

ברוכלין. שמוכרין תכשיטי נשים שרק וכחל אע"ג דלא שייכי בחד כרגא דלא מצי מעכב עליה האי רוכל דמתא: והני מילי דלא מצי מעכב לאהדורי לחזר וילילך משוק לשוק וממבוי למבוי ולמכור ולשוב לעירו אבל לקבוע חנותו בתני רוכלין למזבן תכשיטין לא: דלא כהלכתא. כלומר דרבנן נינהו דלא ליבטלו מגירסייהו לילך ולחזר בכל העיר ומשוק לשוק: הנהו דקולאי. שמוכרין סלים. אתו דקולאי דמתא ומעכבי להו אמר להו לא מציתו מעכבי עלייהו דמעלמא אתי ולהנהו דאתי מעלמא לשוק לזבני אבל לאהדורי בבתים לזובנינהו לא דודאי מצי למיעכב עלייהו: אית לן אשראי במתא. חוב שחייבין לנו ממון וצריכין לנו לעכובי הכא עד דפריעי לן והב לן רשותא דניובין עד כפי חיותן עד דפריעי לן: נקיט ליה שוקא. שלא ימכור אדם עד שימכור כל גרוגרות שלו: תהי ליה. הוי מריח מה יש בו: מצרית. מצורי דקל מעכבי עלייהו דמעלמא אתי ולהנהו דאתי מעלמא לשוק לזבני אבל לאהדורי בבתים לזובנינהו לא דודאי מצי למיעכב עלייהו: אית לן אשראי במתא. חוב שחייבין לנו ממון וצריכין לנו לעכובי הכא עד דפריעי לן והב לן רשותא דניובין עד כפי חיותן עד דפריעי לן: נקיט ליה שוקא. ימכור אדם עד שימכור כל גרוגרות שלו: תהי ליה. הוי מריח מה יש בו: מצרית. דקל מעכבי עלייהו דמעלמא אתי ולהנהו דאתי מעלמא לשוק לזבני אבל לאהדורי בבתים לזובנינהו לא דודאי מצי למיעכב עלייהו: מר ניהו רבא. אתה הוא רבא לפי שמעיד על רבא שהוא גדול העיר וסבור שהוא זה: טפח ליה בסנדליה. הכהו על סנדלו במקל דרך שחוק כשם שמכין למי שאינו חשוב: דלא שייה. אלא נמנע מלהפליג: לאוניתא. אונאת בושתו: דמלכא דאדום. אע"פ שהוא אדומי: על שרפו. מחמת בזיון: דאמר להו לרבנן אדמגרמיתו גרמי בי אביי. שהיה רגיל לומר לתלמידים עד שאתם הולכים אצל אבי לגרס עצמות כלומר ללמוד אצל לשובע: הו אלנו הו. בואו ולמדו הלכות להובות מרווחות אצל רבא: שמעיה דרבא. שלוחו לקנות בשר: ריש גלה. דורש בדברים בשבחות: דלא הוו בסיומא. יש אומרים שלא היו בעלה כשנעשה רב נחמן ריש כלה ויש אומרים דלא הוו בסיומא דפירקא דרבא דדרש בשבת הרגל הלכות האמורות בפרק אחרון של בכורות: שמעשה דמעשר בהמה. בפרק אחרון דבכורות ורבא אמרינהו בסופא דפירקא: אמו רבנן. תלמידי הישיבה הבאים לשמוע: נטרנא ערסיה דרב אדא. אני מלפה כאן שיביאו את מטת רב אדא שמת: מתני' לא יסמוך לכותל חבירו כותל אחר אלא אם כן מפרש בגמ': והחלונות. מי שהיו לו חלונות פתוחים לאחר חבירו והוחזק בדבר זה שלא שנים ובא בעל האחר לבנות שם כותל צריך לשער ד' אמות: בין מלמעלן. אם בא להגביה יגביה כותלו ד' אמות מן החלונות: בין מלמטן. אם בא לבנותו נמוך צריך להשפילו מן החלונות ד' אמות וטעמא מפרש בגמ' [ע"ב]: בין מכנגדן. צריך להרחיקו מהן ד' אמות: גמ' הבא